



ՀԵՆՐԻԿ ՍԵՆԿԵՎԻՉ

ԱՌԱՆՑ ԴԱՎԱՆԱՆՔԻ

ԷԻԹ ԴԻԼՏ
Institute of Democracy



ՀՏԳ 821.162.1-31Սենկելիչ
ԳՍԳ 84(4Լ)-44
Ս 401

Հրատարակված է տեղական աջակցությամբ

Հենրիկ Սենկելիչ

Ս 401 Առանց դավանանքի/վնայ/ Հենրիկ Սենկելիչ. – եր.: Էդիթ
Պրինտ, 2016.- 544 էջ:

Լեռ գրող Հենրիկ Սենկելիչի «Առանց դավանանքի» վնայի հերոսները հեղինակի ժամանակակիցներն են: Վնայը առանց դավանանքի մարդկանց սերնդի մասին է: Վնայի հերոսը հարուստ ազնվական ընտանիքից սերված Լեռնն է: Նա խնայելի է, փառանդափոր, լավ կրթություն է ստացել, ասկան չի կարողանում կյանքում իր արժանի փեղը գտնել: Որոշումների մղումով մեկնում է Եփրոսյա՝ անապարհորդության: Նա անվերջ ուսումնասիրությունների մեջ է, ուսումնասիրում է պարսությունը, շրջապատը, մարդկանց հոգին:

ՀՏԳ 821.162.1-31Սենկելիչ
ԳՍԳ 84(4Լ)-44

ISBN 978-9939-75-067-5

© Էդիթ Պրինտ, 2016

Նախարան

Հնարկն Սենկեիցը ծնվել է Լիպովարում (1846-1916 թթ), բարձր բազույն կրթություն է ստացել Վարշավայի համալսարանում: Սենկեիան անբաժնորհգուն ընդլայնելու և զարգացնելու նպատակով նա մի քանի անգամ մանսպարեորդում է Եվրոպայում, Ամերիկայում, քննում է նաև Աֆրիկայում:

Գրական ստեղծարեղ է մտել 1872 թ: Սերևական շրջանում ստեղծագործում էր Լիպովու կնոջանվամբ: Նրա առաջին պատմականորեն ծանոթում չեն բերում, քանզի դրանք գրական արժեք չունենին: 1872-1873 թթ. գրած «Երգիծարանական նկարագրություններ» Վարշիլայի պայտասակից» նորավեպում նա աննհայտորեն փորձեր է անում ձերբազատվելու հին դարձիցի վիպասանների գրեթեմից: «Կանգից և բուսությունից» սրեղծագործությունների մեջ արդեն նկարագրի են դասում Սենկեիցի օբյեկտիվիզմը, նկարագրության ռեալիստական եղանակը, վատ երևակայությունը, խորն ընթուղի զանախությունը: Այս ամենը կենսական երևույթների գեղարվեստական վերարտադրման, հոգեբանական վերլուծության և մարդավայական անկեղծ զգացմանի հետ Սենկեիցի առաջին շրջանի սրեղծագործությունների առանձնահատկություններն էին: Դրանցից էին՝ «Պարկերներ առիտով», «Երաժիշտ մանկու», «Հացի համար» և այլն: Այս սրեղծագործություններում Սենկեիցը նկարագրում է հասարակության սրտին խափի չարքաշ կյանքը:

Շուտով Սենկեիցը անդրադասնում է Լեհաստանի պատմական անցյալին: Նրա հայտնի եռագրության երեք վեպերը՝ «Հրով և սրով», «Ջրհեղեղը», և «Պան Վոլոդիևսկին» համակրված են ազգասիրությանը, գրված են հեղաբրքիր ոճով, պարկերում են վատ ու կենսանի ներսաների:

Լեհաստանից անձ երթումս վեպը (1896 թ), որն սոցիալիստական անհարեղեղեղված վնակից է, եվրոպան է Համաս հերանառություն և բրիտանիստության պարտերին: Հեղինակի մեծ ծերայրորդու-

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Հոով, 9 հունվարի

Միանից մի քանի ամիս առաջ հանդիպեցի իմ ընկեր ու բարեկամ Յուզեֆ Անտոնիանուն, ով վերջերս այցի ընկնող դիրք է գրավել մեր գրողների շրջանում: Գրականության մասին խոսելիս՝ Անտոնիանին մեծ նշանակություն էր տալիս հիշատակարաններին: Ըստն էր, թե իրենից հետո հիշատակարան բովեալ մարդը, լավ գրման լինի հիշատակարանը, թե վատ՝ միևնույն է, միայն թե անկեղծ լինի, ապագա հոգեբաններին ու վիպագիրներին տալիս է ոչ միայն մտածողական կանոնի պատկերը, այլև միակ մարդկային վավերագիրն է, որին կարելի է հավատա ընծայել: Բացի այդ, կանխատեսում էր, որ ապագայի բոլոր վիճակման ստեղծագործությունները հիշատակարանի ճև են ունենալու, վերջապես պերում էր, թե ամեն մի հիշատակագիր հիշատակարան գրելով՝ աշխատում է հասարակության օգտին և որսով արժանի է կրթասագիտության:

Նշեառենինձ տարնեան եմ, սակայն չեմ կարողանում հիշել, որ կրթիցն որն է, քան որսով լինեմ մեր հասարակություն համար, թերևս այն պատճառով, որ համայնարանն ավարտելուց հետո շարունակ մի քանի կարճատև ընդմիջումները չնաշխան հարևնիքիցս գործ եմ արել: Թեպետ ընդհանրապես չունեմ արձագանքներ իմ մեջ, ինչպես հեղուկը սպանեցի մեջ, արտասանությունը վճռել եմ հիշատակարան գրել: Եթե այդ կարող է ինչպեան գործ և ծառայություն լինե, թող գտնե արդիվով ծառայեմ մեր հասարակությանը: Ասելայն ուզում եմ բոլորովին անկեղծ լինել: Ես սկսում եմ այս հիշատակարանը ոչ միայն վերստին նկատումներով, այլև այն պատճառով, որ այդ միտքն ինձ դուր է գալիս: Անտոնիանին պնդում է, թե քաղաքան է,

ասել, որ կրթությունս շատ ասաց զնաց: Այժմ ես ասաց եմ զնում փոքրիշատե զուզմբաց իմ գարի մտալար շարժմար:

Ես վերին աստիճանի ինչնաճանաչ տրարած եմ: Հաճախ իմ մի ես-ը ջիաննասն է ուղարկում միու ես-իս, որ հետագոտում ու թնում է նրան և չի թողնում, որ ես լիովին անճնատար լինի ոչ մի տգանորության, ոչ մի գործի, ոչ մի գգագմունքի, ոչ մի գվարճության, ոչ մի կրքի: Գուցե ինքնաճանաչությունը մտա՝ վոր շարժը զարգացման նշան է, լայց միևնույն ժամանակ՝ չափից վեր թողալնում է, զգացմունքի սուղ: Իրել շարունակ իր մեջ մշտաբուն ինքնարճնություն՝ կրչանակի բամանկ հոգու սուրողջությունից այդ բնադասություն համար հարկավոր մասը և սուրել ու զղալ ոչ սուրողջ ներքին էությունը, այլ միայն նրա ազատ մնացած մասով:

Այդ պնայեւ է տանջում մարդու, ինչպես կրտսելի մի թե՛ ուլ թոչող թոչունը: Բացի այդ՝ չափից ավելի զարգացած ինքնաճանաչությունս գրկում է մարդու նաև որևէ բան անելու բնդունակությունից: Եթե այդ չլինել, Համիեսն ասաչին գուրծողության մեջ կհամկրեր հարեդարը և անենայն հանգստությունը կժառանգեր գանը:

Գուրով մասնավորապես ինձ՝ պետք է ասեմ, որ եթե ինքնաճանաչությունս երբեմն-երբեմն թող չի տալիս ինձ այս կամ այն անխոնկ բայն անել, միտ կողմից էլ շատ ավելի հաճախ տաղովագնում է ինձ, չի թողնում, որ ամբողջապես ու բացառապես կենտրոնանամ որևէ մի գործի վրա: Մեքս երկու մարդ եմ կրում, որոնցից մեկն անդադար ամեն բան չափում կշռում ու բնադասում է, իսկ մյուսն ապրում է կիսատ կրտսով և բուլբուլին գրկվում է վճռակնությունից: Ինձ տանջում է, և այն զիտակցությունը, որ այդ լնից ես կրկեք շեմ ազատվի ընդ հակասակը՝ որքան խելքս զարգանա, այնքան ինքնաճանաչությունս կապանասանա, և որ միևնույն անգամ մեծնելու թուպին ես չեմ գաղաչի մեծնող: Գլորավակուն բնադասությունց, եթե միայն տենդը չխտրովի ուղեդ:

